

Strateegiline juhtimine kohalikus omavalitsuses ja maakonnas

Neeme Suur
Riigikogu liige

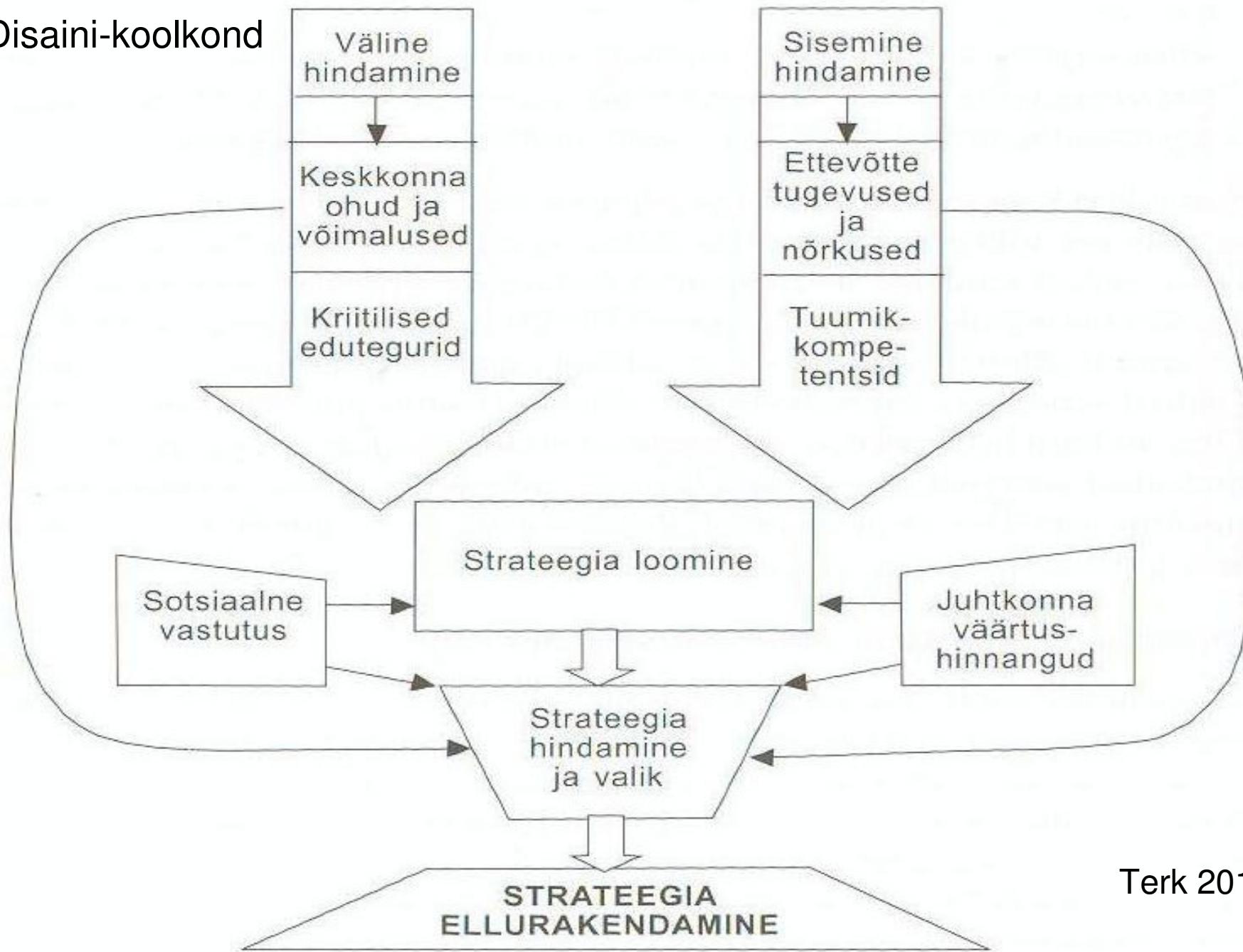
Akadeemiline distsipliin või praktiline käsitus?

- Põhilised koolkonnad:
 - The Design School (konstrukti (disaini)koolkond)
 - Planeerimiskoolkond
 - Positsioneerimiskoolkond

SWOT – disainikoolkonna tuntud instrument

Sisetegurid Välistegurid	TUGEVUSED (S)	NÕRKUSED (W)
VÕIMALUSED (O)	SO strateegia Kuidas sisemiste tugevuste abil väliseid võimalusi ära kasutada? (mis aitab meil veel enam särada?)	WO strateegia Kuidas väliste võimaluste abil sisemisi nõrkusi ületada (mis aitab meil ennast tugevdada)?
OHUD (T)	ST strateegia Kuidas sisemise tugevuste abil väliseid ohte vältida (ohtude varajane ennetamine, kaitsestrateegiad)?	WT strateegia Kuidas vähendada sisemisi nõrkusi ja kaitsta ennast väliste ohtude vastu (kuidas ellu jääda?)

Disaini-koolkond

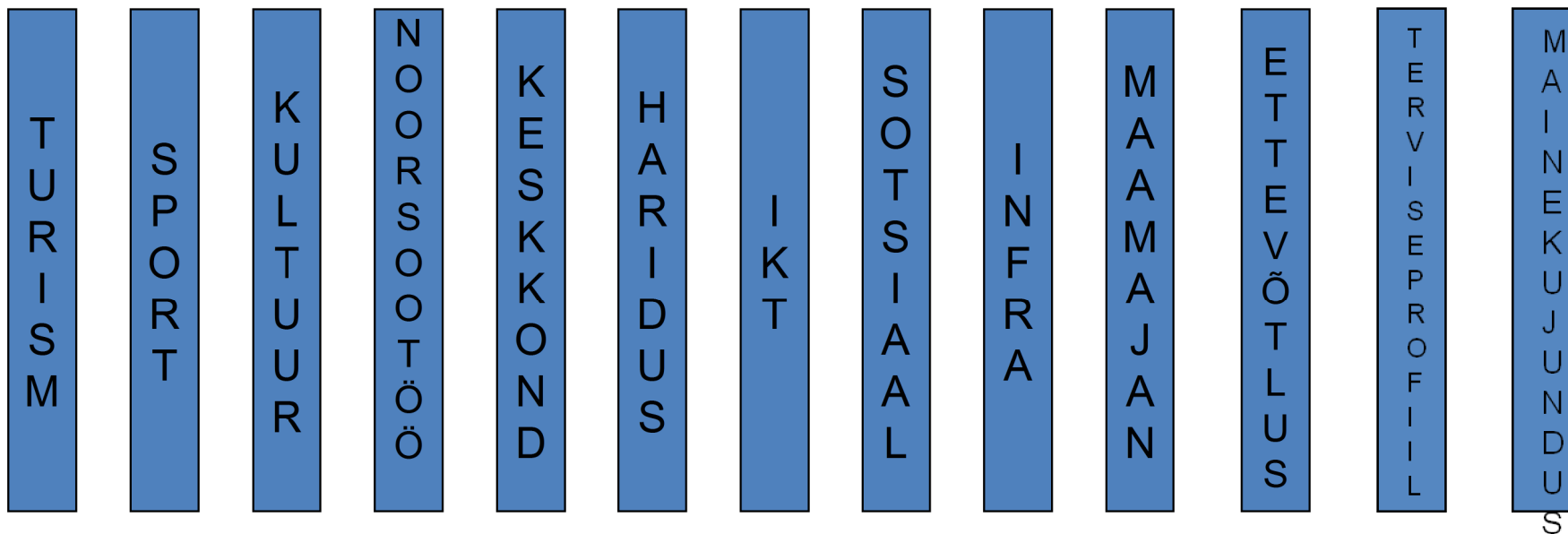

Terk 2012

Planeerimiskoolkond

- Strateegia kujundamine kui formaliseeritud ja planeeritud protsess. Fookuses formaliseeritud planeerimisprotseduurid ja konkretiseeritud plaanide täitmise jälgimine. Plaanide (kavade) süsteem.
- Üldisemate plaanide (ülesannete) alusel konkreetsemad (näit. funktsionaalsete valdkondade või allüksuste omad), pikaajaliste alusel lühemaajalised. Seos eelarvestamisega.
- Ideaalis strateegia ülekanne taktikaliseks tegutsemiseks peaaegu et automaatselt tegutseva mehhanismi kaudu.

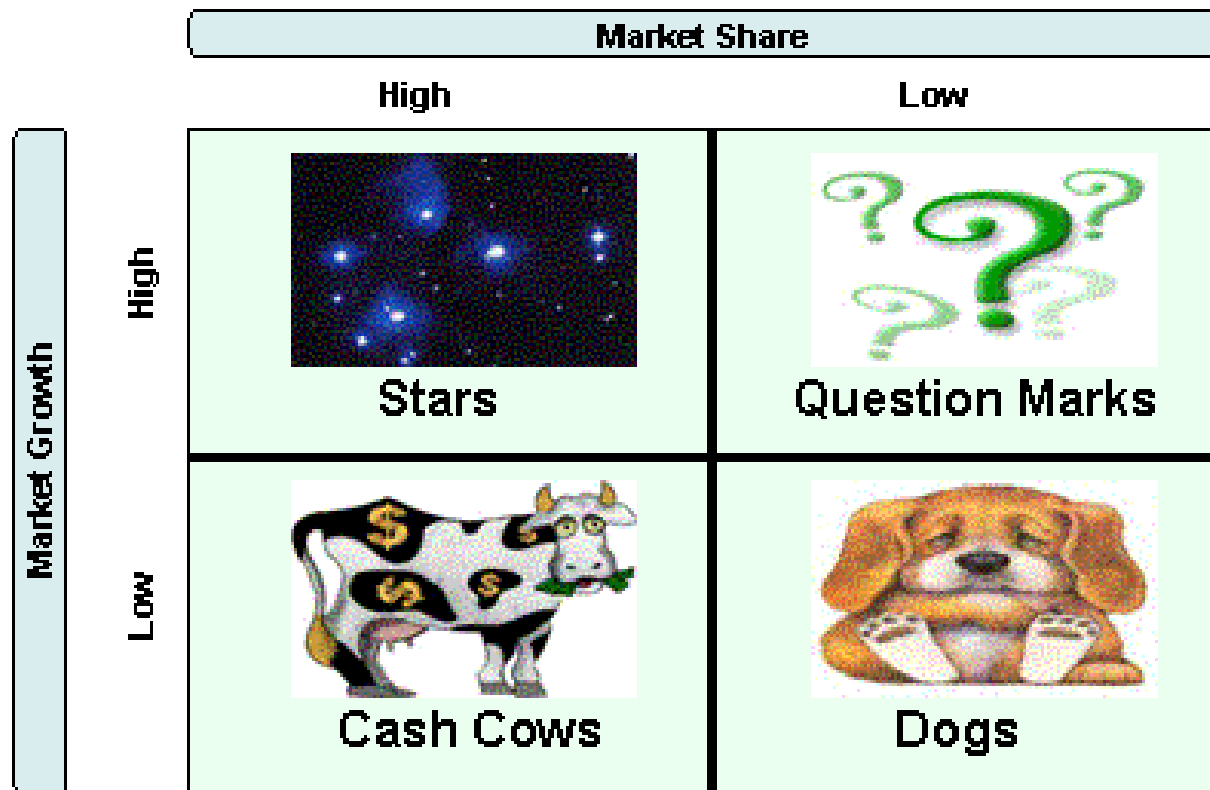
Maakonna arengustrateegia

ÜHISKONDLIK KOKKULEPE AVALIKU, ERA – JA MITTETULUNDUSSEKTORI VAHEL

Positsioneerimiskoolkond

ehk valmiskirjutatud lahendid sõltuvalt sellest, kus sa parasjagu oled

Positsioneerimiskoolkond

Äriüksuse turupositsioon	Kasvufaas	Küpsusfaas	Langusfaas
Turuliider (suur turuosa)	Suurendada turuosa läbi hinnaalandamise eesmärgiga saavutada parem turupositsioon.	Hoida olemasolevat turuosa kvaliteedi tõstmise ja turunduse abil.	Saagikoristus, rahavoo maksimeerimine investeeringute vähendamise abil.
Järgija (väiksem turuosa)	Investeeri turuosa suurendamise eesmärgil. Püüda saavutada domineerimist mõnes turusegmendis.	Lahkuda turult või hoida olemasolevat turuosa konkurentidest madalamate hindade ja kulude abil.	Lahkuda turult.

Positsioneerimine omavalitsuse tüübi alusel

- Pealinn
 - linnaosa
 - Maakonnalinn
 - Väikelinn või teise tasandi keskus
 - Mitme keskusega suur maavald
 - Ühe keskusega maavald
 - Väikevald
 - Minivald
- Pealinn
 - linnaosa
 - Regioonikeskus
 - Maakonna keskus
 - Keskusega piirnev vald
 - Teise tasandi keskus
 - Ääremaastumise ohuga vald
 - Ääremaaline vald

Iseloomulikud olukorrad

- Inimesi pole, ametnikke pole, poliitilisi konkurente pole, probleeme on palju, initsiatiivi pole, lootus pole, kõik tuleb endal ära teha, kõik läheb halvasti... - ignoreerime olukorda ja arendame rahvakultuuri. Jutlustame identiteeti ja omaette olemist. - Kus see vald asub?
- Inimesi on, ametnikke on, teenuseid on, initsiatiivi on, konkurente on, võitlus käib, midagi läheb hästi ka, inimeste arv ikka väheneb... - Kus see vald asub?
- Kõike on liiga palju. Inimesed ja arendajad tungivad sisse, lasteaiakohti on vähe ja kool vajab laiendamist, uusasumites uputab... - Kus see vald asub?

Süsteemiteooria

- Sotsiaalsed süsteemid kui avatud süsteemid
(joonista pilt)
- Ressursisõltuvus ja keskkonnasõltuvus
- Millised oleksid teie põhilised strateegilised valikud muutavas ebasõbralikus keskkonnas vähenevate ressursside tingimustes?

Mis asi on entroopia seadus ja mis on negentroopia?

Millest kõik algab? Eesmärgistamisest...

- **Specific** – konkreetne
- **Measurable** – mõõdetav
- **Agreed** – kokkuleppeline
- **Realistic** – reaalne, saavutatav
- **Timed** – ajastatud

MIS ON ÜLIM MÕÕDIK OMAVALITSUSE JAOKS?

Millest kõik algab? II

- Kas see, mida me räägime, on usutav?
- Kas see, mida teeme on parim, mida me suudame?
- Kas teised ka usuvad, et see, mida me teeme, on parim, mis on võimalik?
- Kas kogukond tunneb ennast seotuna ja osalisena?

Mis asi on strateegia?

Strateegia on eesmärgistatud alternatiivsete toimingute kogum, mis sõltub välis – ja sisekeskkonnast ning positsioonist.

Strateegia vastab küsimusele : kuidas?

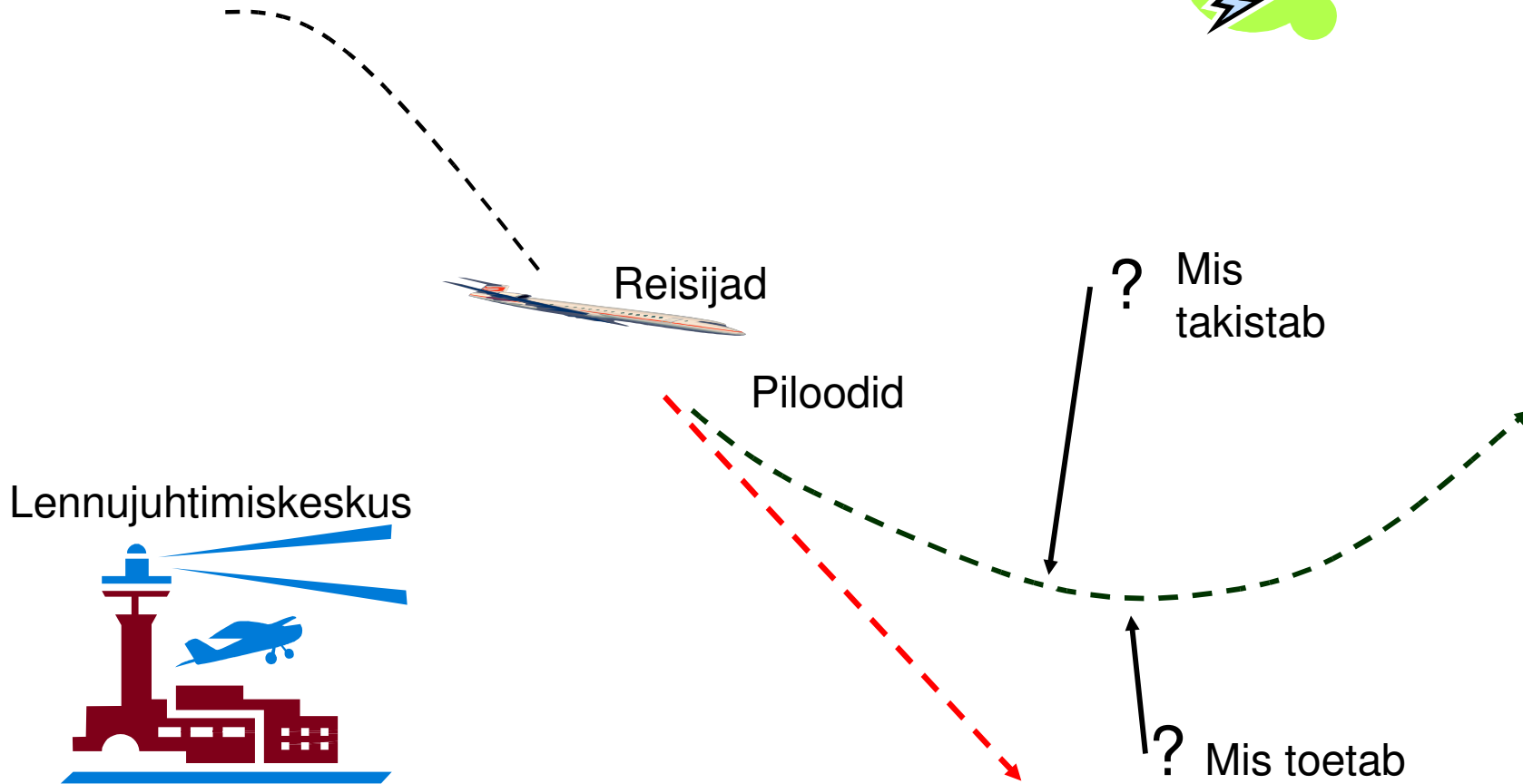
Mitte: mida?

Mitte: miks?

Vaid - kuidas?

(Stalin ja Zukov) (Karujutt)

Visioon ?

Strateegia eeldab:

- Eesmärgistamist
- Keskkonna hindamist ja analüüsi (sise – ja välis)
- Positsioneerimist
 - Alternatiivide olemasolu ja valikut nende vahel
- Läbirääkimisi, heakskiitu ja omaksvõtmist
- Süstemaatilist elluviimist
- Seiret ja tagasisidestamist

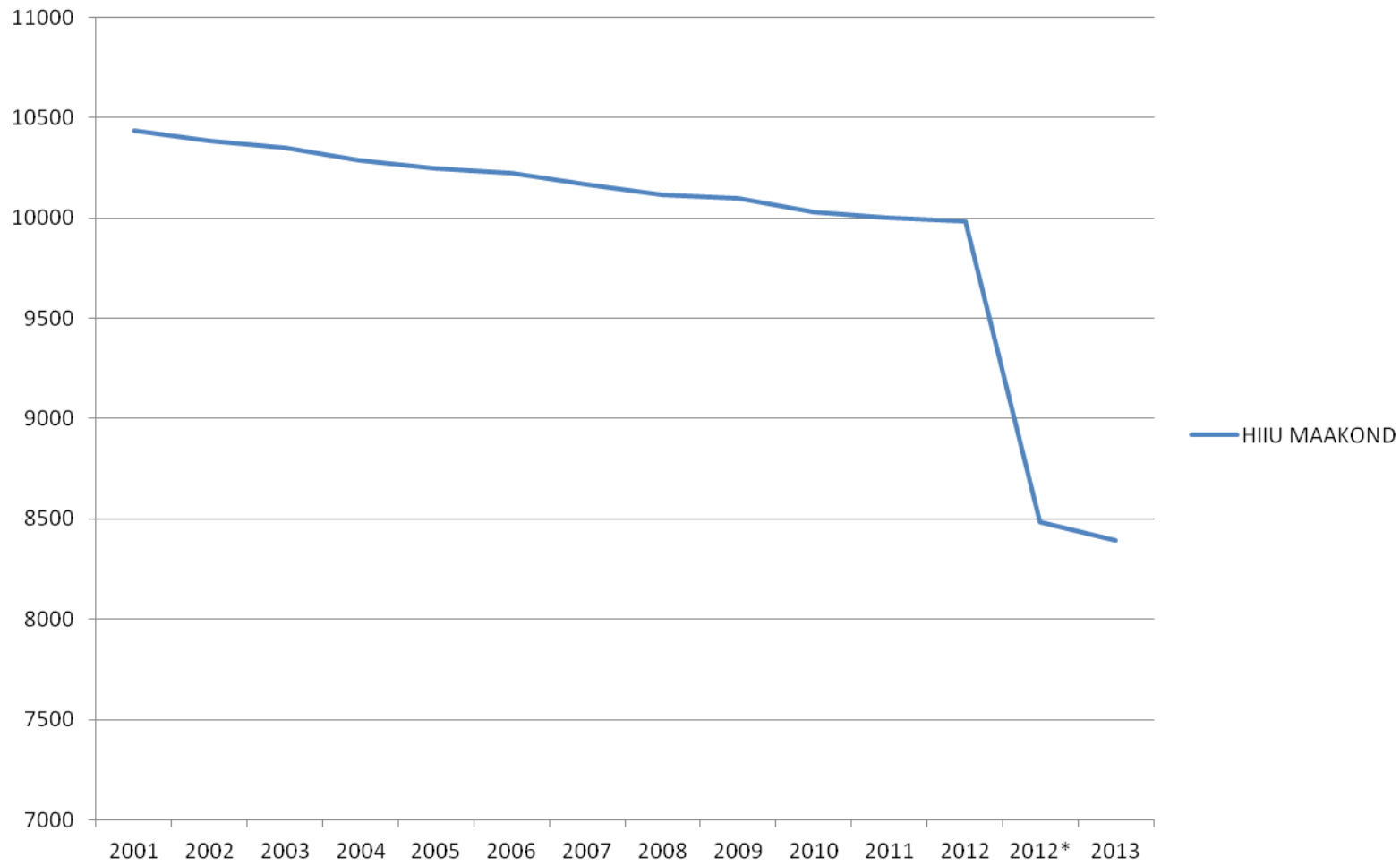
Kahaneva elanikkonnaga
piirkonnad

Visioon?

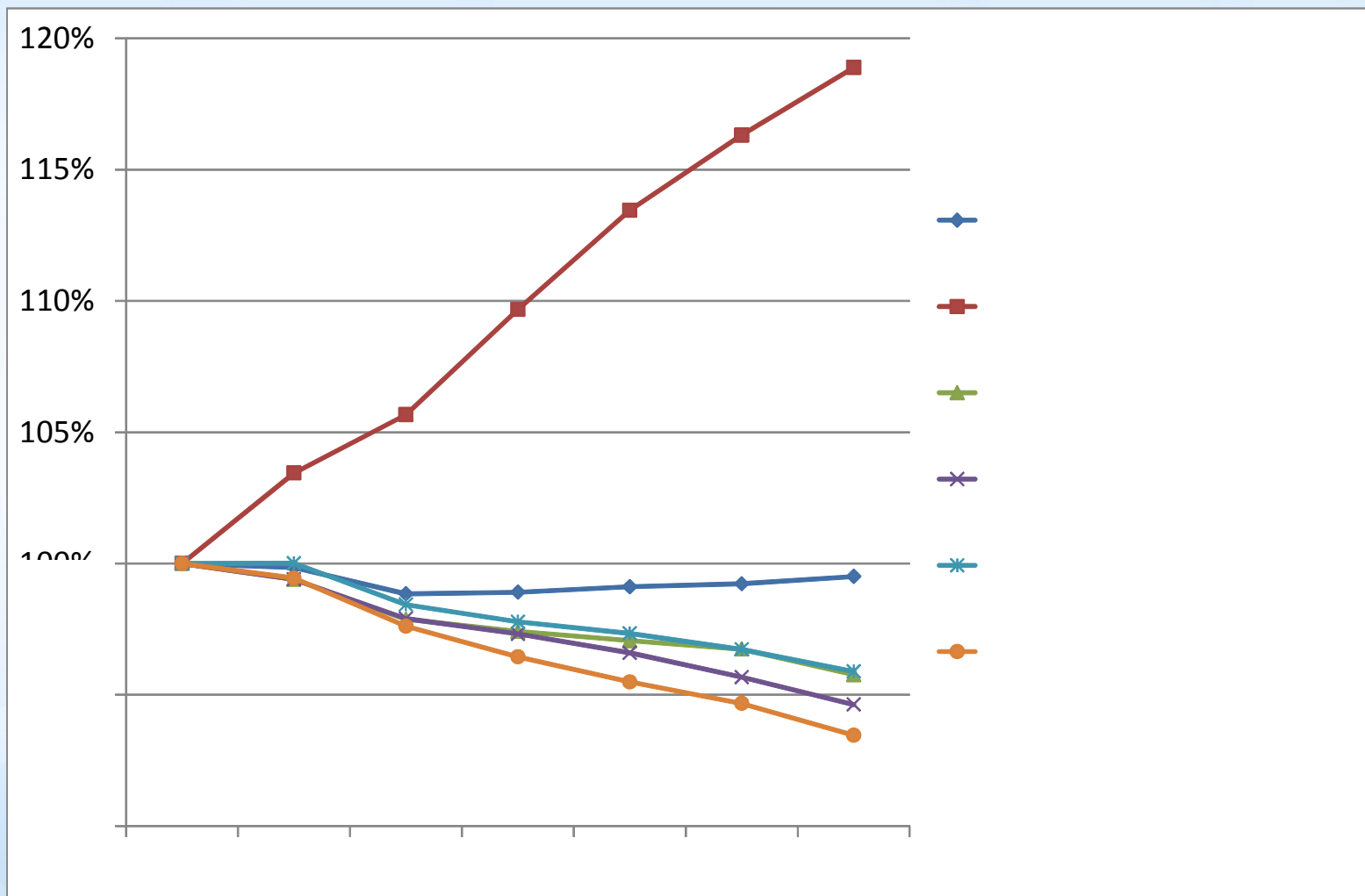
Kas koostada arenguplaani või
evakuatsiooniplaani?

Koostada arenguplaani, aga mitte unustada
ära, et lähimad aastad tuleb mäest alla sõita.

HIIU MAAKOND

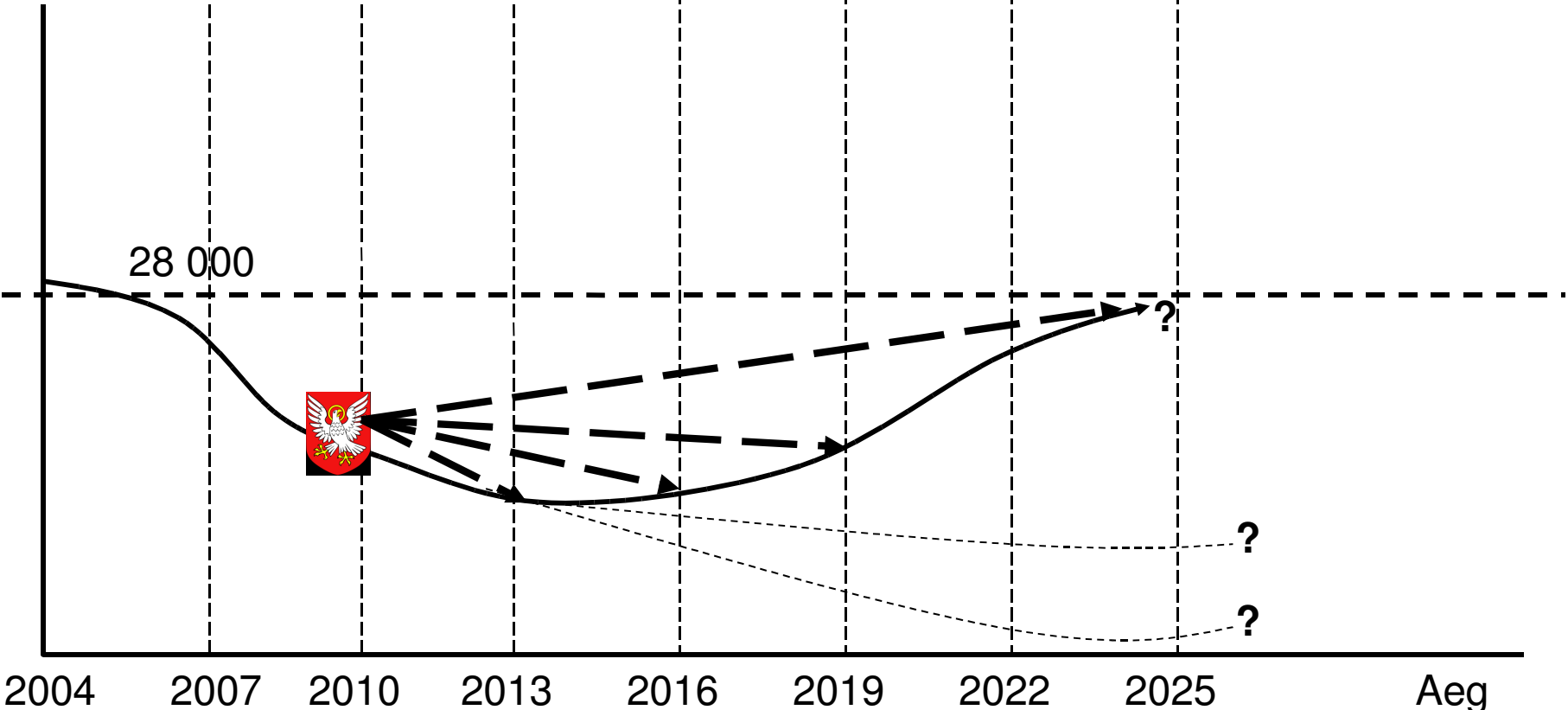
Registreeritud elanike arvu muutus KOV-üksuste tüübist ja territoriaalsest asendist sõltuvalt, 2005-2011 (01.01.)

Noorus

- Läänemaa rändeuuring 2010, küsitlus abiturientide seas:
 - Töökoha leidmise lootus kodukohas: Jah 13% Ei 87%
 - Plaan naasta pärast õpinguid: Jah 24% Ei 76%
 - Eelistatud elukoht: Tallinn 66% Tartu 5% Mujal 18% Välismaal 8%
 - Eelkõige tütarlapsed näevad oma elukohta linnas, 50% välismaal

Rahvaarv

Arengu võtmed

- Majanduse areng, töökohad
- Transport, liikuvus = kättesaadavus
- Sotsiaalne turvalisus, teenuse kättesaadavus ja kvaliteet
 - Lastele suunatud teenused
 - Vaba aja veetmise võimalused
- Identiteet

Püsiva või kasvava elanikkonnaga
piirkonnad

Valitsemistüüp, ootused ja ressursid

- Autokraatlik valitsus
- Bürokraatlik valitsus
- Elitaarne valitsus
- Läbirääkija valitsus

Miks lääneriigid lähevad detsentraliseerimise teed?

Mis on avatud valitsemine?

Detsentraliseerimine omavalitsuses

- Avatud valitsemise põhimõtted, kaasatus
 - MTÜde kaasamine
 - Erasektori kaasamine
 - Asumipõhine kaasamine
 - Elamurajoonide kaasamine
- Külaühenduste roll avalikus halduses
- Eelarve detsentraliseeritud koostamine

Vaheaeg!

Riiklikud teenused kohapeal

- Pääste
- Politsei
- Postiteenus
- Elektrivarustus
- Esmatasandi tervishoid
- Erakorraline meditsiin
- Erimeditsiin
- Erihoolekanne
- Taastusravi
- Maakondlik ühistransport
- Laeva – ja lennuliiklus
- Riigiteede hooldus ja remont
- Andmeside
- Riigikoolid üldhariduses
- Kutseharidus
- Veterinaarabi
- Tarbijakaitse
- Ohvriabi...
- ...
- Kontrollifunktsioonid
 - inspektsioonid

Erasektori teenused kohapeal

- Apteek
- Hambaravi
- Jaekaubandus
- Pangateenus
- Väiketeenindus
- Maakondade vahelised bussiliinid
- ?? Kinnisvaraarendus??

Omavalitsuse funktsioonid kohtadel

- Valitsemine
 - Eelarvestamine, planeerimine, registrite pidamine, toetuste arvestamine, kordade kehtestamine ja tagamine, järelevalve (ehitus, sotsiaal, , esindamine riigi ees ja koostöös, väliskoostöö, esindamine kohtus, dokumendihaldus, demokraatia tagamine, kriisireguleerimine, omandiõiguse esindamine (munitsipaliseerimine), maatoimingud, arendustegevus
- Majandusvaldkond
 - heakord, haljastus, kalmistu, vesi – kanal, teed, ov-sisene transport, valgustus, keskkonnakaitse, jäätmekäitlus ...
- Haridus – kultuur – sport
 - Lastead, kool, huvikool, õpilaskodu, spordirajatised, rahvamaja, seltsitegevus, noorsootöö, raamatukogu...
- Sotsiaalvaldkond
 - Avahooldus, hooldekodu, lastekaitse, puuetega inimesed, terviseedendus, turvakodud...
- Riigi teenused või tsentraalsed teenused kohtadel
- Erasektori teenused kohtadel

Omavalitsuse vastutusala

- Kas omavalitsus tegutseb
 - A) Territooriumil ja üle oma piiride?
 - B) Oma territooriumil?
 - C) Oma territooriumil ja ainult talle seadusega pandud ülesannete raames...?

OMAVALITSUS ON:

ÕIGUS, VÕIME JA KOHUSTUS LAHENDADA
ISESEISVALT KOHALIKE ELU KÜSIMUSI

Strateegilised valikud

- Kas tegutseme kitsalt seaduse piires, (kui sedagi), või laiapõhjaliselt oma territooriumil?
- Kas oleme avatud või suletud?
- Kas ignoreerime või hoolime?
- Teeme ise, ostame sisse erasektorist või kaasame kodanikuühiskonna organisatsioonid?
- Kas
 - sotsiaal + majandus + transport + identiteet
 - sotsiaal + majandus + identiteet
 - sotsiaal + identiteet
 - majandus + identiteet
 - ainult identiteet
 - mis krdi identiteet?

Kuidas seada prioriteete? I

A) Valitsemiskultuur- ehk usk õiglasse valitsemisse

- Avatus, inimkesksus
- Sotsiaalne sidusus

B) Valdcondade vaheline prioriteetsus (Phare CBC 2006 Läänemaal)

- Lapsed
- Toimetulek – töökohad või nende kättesaadavus
- Kõik esmateenused, hoolimata omandist
- Üldilme
 - Heakord, tänavavalgustus, haljastus
 - Turvalisus, teede seisukord
- Kultuur, sport, vaba aeg

Kuidas vald saab toetada ettevõtlust?

- ... soodustame koolides ettevõtlusõpet ja karjäärinõustamist,
- ... teeme riigiga koostööd kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavuse parandamiseks.
- ... tutvustame aktiivselt kohalike võimalusi ettevõtlusega tegelemiseks ja töökohtade loomiseks.
- ... arvestame planeeringute koostamisel ettevõtjate vajadustega.
- ... aitame ettevõtjaid äritegevuseks vajaliku infrastruktuuri loomisel.
- ... vähendame bürokraatiat, ning abistame ettevõtjaid teiste ametiasutustega suhtlemisel.
- ... leiame võimalusi ettevõtete ja inimeste ühiseid vajadusi arvestavate avalike teenuste pakkumiseks,
- ... eelisarendame ühistransporti
- ... peame oluliseks omavalitsuste ja riigi koostööd aktiivse tööpoliitika meetmete loomisel ja rakendamisel
- ... soodustame riigiasutuste ning kutseharidus- ja kompetentsikeskuste paiknemist väljapool suurlinnu,
- ... toetame era- ja avaliku sektori koostööd ja kohalike ettevõtjate tegevust.
- ... **anname stardiabi?**
- ... **osaleme ettevõtete omakapitalis riskirahastute kaudu?** (SDE platvorm)

Lähtealus omavalitsussüsteemi kujundamisel

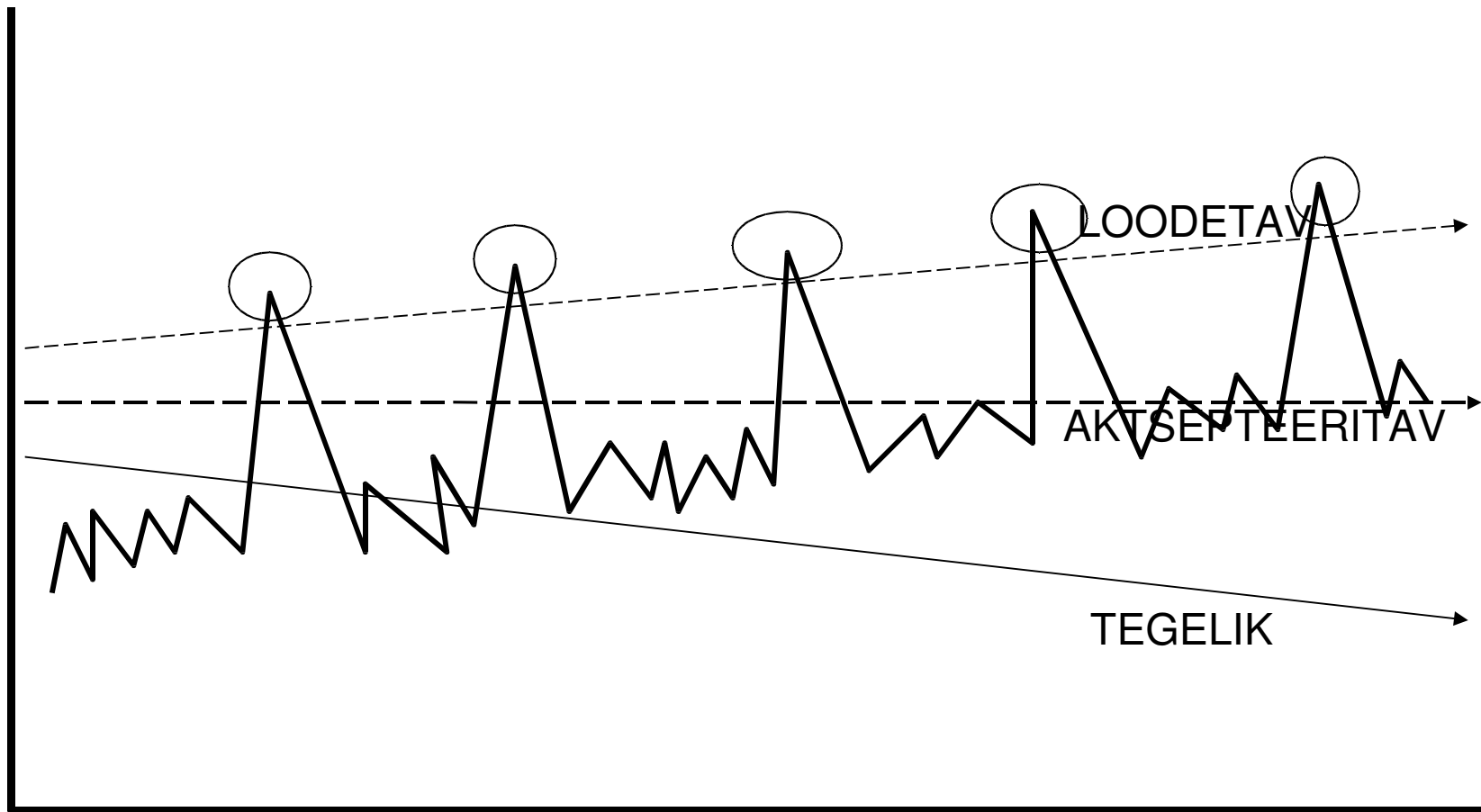
- Omavalitsuslik haldussüsteem peab vastama korraga kahele tingimusele:
 - Tagama arenguvõime ning teenuse kättesaadavuse, kvaliteedi ja optimaalse maksumuse;
 - Tagama kohaliku demokraatia, kohaliku kogukonna huvide esindamise, subsidiaarsuse printsiibi täitmise.

TSENTRAALNE *versus* OPTIMAALNE

Kuidas seada prioriteete? II

- Kulu-kasu analüüs
- Ajatelje kasutamine

Tähtsad arengud ja veel tähtsamad arengud

Hiiumaa 2020+

- Ajatelg...
- Kas toimingud on piisava mõjuga?
- Kui suure summa oma eelarvest koondavad omavalitsused arengufondi?
- Kui kõrge on dokumendi legitiimsus?
 - Tegevussuund ja kulu omavalitsuse eelarves
 - Tegevussuund ja kulu riigiasutuse eelarves
 - Tegevussuund ja kulu ettevõtja eelarves
 - Vabakonna aeg, jõud ja tähelepanu

Täna!

Neeme Suur 5072228 neeme.suur@riigikogu.ee